

Reactie NBPB

Internetconsultatie wetsvoorstel 'Adviesrecht bij schuldenbewind'

Inleiding

Naar aanleiding van het voorgenomen wetsvoorstel adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind hebben de NBPB en de LOBCM (overkoepelend overleg van de brancheverenigingen NBPB/NBBI/VeWeVe) reeds bij het vooroverleg diverse vragen gesteld, aanbevelingen gedaan en bovenal hun standpunt gegeven dat het voorgenomen wetsvoorstel onwenselijk is.

Graag maken wij vanuit de NBPB gebruik van deze internetconsultatie om nogmaals ons standpunt en (een samenvatting van) onze zorgen ter overweging neer te leggen.

Het is ons onduidelijk welke toegevoegde waarde het adviesrecht voor de verzoeker heeft. Het inbrengen van het adviesrecht door gemeenten creëert een onnodige extra bureaucratische laag, compliceert het systeem voor de doelgroep en lijkt enkel ingegeven door de wens van gemeenten hun eigen budget op orde krijgen.

Advies: onderbouwing en doelmatigheid

Er wordt gesteld dat de gemeente een advies kan afgeven op basis van het ijkpunt of voldoende behartiging van de belangen van de rechthebbende kan worden bewerkstelligd. Het is hierbij volledig onduidelijk wat bedoeld wordt met de term "voldoende". Wat is de definitie of het kader van "voldoende"? Dit is niet vastgelegd in de ter consultatie aangeboden wet. Dit in tegenstelling tot de gedetailleerde omschrijving van de taken van de bewindvoerder. Door deze vage omschrijving kan er onduidelijkheid en/of onredelijkheid ontstaan. Van de 380 gemeenten in Nederland kan elke gemeente immers een ander perspectief hebben op wat "voldoende" is. Dit werkt rechtsongelijkheid in de hand. Wij vragen ons ook af wat er gebeurt als een betrokkene naar een andere gemeente verhuist.

Er is in de voorgenomen wet geen waarborg van controle op de uitvoering en geen vastlegging van vakbekwaamheid van de uitvoerders vastgelegd, terwijl dit bij beschermingsbewind wel het geval is. Juist de laatste jaren is extra ingezet op het professionaliseren van het vak bewindvoering door kwaliteitseisen vast te leggen in de Wet. Deze eisen worden jaarlijks gecontroleerd door het Landelijk Kwaliteitsbureau. Deze waarborg van professionaliteit zien wij niet terug in het genoemde wetsvoorstel, noch een controlepunt of de gemeente daadwerkelijk het door haar aangeboden traject is opgestart en hoe het verloop is. Bij bewindvoering heeft de bewindvoerder de verplichting onmiddellijk te starten nadat de beschikking tot bewind is verstrekt. Daarnaast is de bewindvoerder verplicht binnen 3 maanden na toewijzing van het bewind een boedelbeschrijving en een eventueel aanvullend plan van aanpak in te leveren. Vervolgens wordt de bewindvoerder jaarlijks gecontroleerd.

Vrijwilligers

Gezien de onderliggende insteek van gemeentes om kosten te besparen verwachten wij dat de gemeentes inzetten op de zelfredzaamheid van de burger en ondersteuning door vrijwilligers. Vooral de inzet van vrijwilligers baart ons zorgen. Ondersteuning door vrijwilligers is op zich een goede zaak, omdat het de betrokkenheid en samenhang in de samenleving vergroot. De controle op de uitvoerende werkzaamheden van deze vrijwilligers is echter onduidelijk en niet vastgelegd.

Reactie NBPB

Internetconsultatie wetsvoorstel 'Adviesrecht bij schuldenbewind'

Vrijwilligers kunnen stoppen wanneer zij willen of kunnen hun ondersteuning niet goed uitvoeren wanneer de betrokkene, bijvoorbeeld door onvoldoende zelfinzicht of psychische problematiek, de vrijwilliger niet binnenlaat of bepaalde post achterhoudt. Ook kan de vrijwilliger niet aansprakelijk gesteld worden voor fouten.

Naast financiële problemen spelen bij de cliënt vaak psychosociale problemen een rol. Vrijwilligers zijn niet altijd tegen deze gecombineerde taak opgewassen (rapport Knellende Schuldenwetgeving, juni 2018). Door samen te werken met vrijwilligers wordt een groot beroep gedaan op de rationele en gemotiveerde inzet van de betrokkene. Uit onderzoek is gebleken dat, als gevolg van financiële problemen, het doe-vermogen van betrokkenen substantieel daalt (WWR-rapport nr. 97 - Weten is nog geen doen, 24-04-2017). Er dient dus voorzichtig om te gaan met de focus op zelfredzaamheid met ondersteuning van vrijwilligers. Om hulp vragen bij schulden is nog altijd een taboe. Betrokkenen wachten lang, bevriezen of trachten binnen eigen kring een oplossing tot stand te krijgen. Wanneer eindelijk de stap gemaakt is om ondersteuning te vragen, heeft betrokkene recht op bestendige en adequate professionele ondersteuning. Beschermingsbewind biedt dit in alle facetten.

Vooruitgeschoven post

80 % van de gemeentes werkt met wijkteams. Van de hulpvragen die bij het wijkteam binnen komen is 70 á 80 % gerelateerd aan financiële problematiek. Medewerkers kunnen over het algemeen (eenvoudige) budgetcoaching bieden en doorverwijzen naar schuldhelpverlening en bewindvoering (rapport Knellende Schuldenwetgeving, juni 2018).

In de praktijk zien wij dat gemeentes via aanbesteding wijkteams in het werkproces van haar organisatie implementeren als vooruitgeschoven post. Wanneer de gemeente via deze constructie (vooruitgeschoven post) gebruikt maakt van ingehuurde professionals lijkt het evident dat daarmee het adviesrecht niet meer van toepassing is. De (ingehuurde) professionele kracht heeft immers de casus ter hand genomen en met zijn expertise besloten dat bewindvoering de ondersteuning is die cliënt nodig heeft. Om het verzoek dan op grond van het adviesrecht (nogmaals) binnen het gemeentelijk apparaat te laten beoordelen heeft geen toegevoegde waarde.

Evaluatie

Bij het ontwerpen van deze wet is geen kader aangegeven waarbij een evaluatiemoment is vastgesteld. De reden hiervoor is onbekend. Het is aan te bevelen, mocht de wet in deze vorm worden aangenomen, een evaluatiemoment in te plannen waarbij gecontroleerd kan worden of er toegevoegde waarde van het adviesrecht te meten is.

Advies naar bewindvoerder

In beschrijving van de procedure adviesrecht in het voorontwerp van deze wet wordt aangegeven dat de gemeente haar advies rechtstreeks aan de griffier van de rechtbank en de verzoeker zendt. Ons inziens zou het wetsontwerp zo aangepast moeten worden dat een kopie van dit advies tevens aan de beoogd bewindvoerder als belanghebbende wordt verzonden.

Internetconsultatie wetsvoorstel 'Adviesrecht bij schuldenbewind'

Keuzevrijheid/afhankelijkheidspositie

Wij vragen ons af hoe het gesteld is met de keuzevrijheid en belangenbehartiging van de cliënt als deze verplicht wordt bewindvoering via de gemeente (of een andere voorliggende voorziening op 'advies' van de gemeente) te accepteren. Dit is dezelfde gemeente die wellicht ook de uitkeringsverstrekker van de cliënt is en waar de cliënt mogelijk een schuld heeft in de vorm van niet betaalde belastingen (functiescheiding). Door bewindvoering onder te brengen bij de gemeente lijkt hiermee een afhankelijkheidspositie voor de cliënt te worden gecreëerd waarbij de gemeente onder verschillende petten opereert.

Kwalificatie/privacy

Het is onbekend in hoeverre een gemeentelijk apparaat gekwalificeerd is een advies uit te brengen. Wat is de functie en opleiding van de beslissende ambtenaar? Het gaat bij onze doelgroep vaak om een combinatie van schulden en psychische problematiek, verstandelijke beperkingen, ouderdom etc. Dit weegt allemaal mee bij een verzoek tot bewind in verband met problematische schulden. Uit onderzoek (Verdiepend onderzoek naar de groep onderbewindgestelden – Bureau Bartels BV, 31-08-2015) is gebleken dat de oorzaak van de problematische schulden zelden enkelvoudig is. Aan het ontstaan en voortduren van deze schulden spelen onderliggende oorzaken een rol. Wanneer de gemeente een gedegen advies wil geven voor een minder verstrekkende ondersteuning dan bewindvoering zou zij op de hoogte gesteld moeten van alle persoonlijke en psychosociale omstandigheden van de betrokkene. De wet op de privacy lijkt hierin te botsen met het ontwerp van de wet adviesrecht en de vastgelegde procedure in deze wet. Er wordt namelijk in het wetsvoorstel aangegeven dat persoonlijke omstandigheden worden weggelakt uit het verzoek dat naar de gemeente wordt gestuurd. Hoe de gemeente dan een gedegen onderbouwd advies kan geven is ons onduidelijk.

Vergoeding aanvangswerkzaamheden

In het voorontwerp van de wet wordt aangegeven dat de bewindvoerder ook in de oude situatie een bedrijfsrisico neemt bij het zich bereidstellen als bewindvoerder. Het verzoek tot bewind zou op zitting afgewezen kunnen worden. Dit is echter een andere situatie dan wanneer de gemeente vooraf een advies tot een minder verstrekkende voorziening mag geven.

De beoogd bewindvoerder loopt een verhoogd risico dat het bewind niet wordt toegewezen, omdat de rechtbank het advies van de gemeente kan opvolgen. Er wordt dus een extra lat gelegd voor de bewindvoerder, waarbij het aan de andere kant voor de gemeente minder werk is een dossier te beoordelen omdat de beoogd bewindvoerder al het voorwerk heeft gedaan door de schulden, inkomsten en uitgaven pro forma in kaart te brengen.

Volgens het wetsontwerp wordt het aan gemeenten overgelaten om voor die gedane werkzaamheden eventueel een vergoeding te bieden. Op welke grond deze vergoeding wordt gebaseerd en wat de hoogte van deze vergoeding zou moeten zijn is niet vastgelegd. Het effect hiervan zal zijn dat bewindvoerders het voorwerk niet meer uitvoeren. De enige verliezer in deze zaak is de betrokkene. Wij bevelen aan dat wordt vastgelegd dat de beoogd bewindvoerder in verband met de gedane werkzaamheden recht heeft op het forfaitaire aanvangstarief als de rechtbank het advies van de gemeente opvolgt.

Reactie NBPB

Internetconsultatie wetsvoorstel 'Adviesrecht bij schuldenbewind'

Pilot(s)

In juni 2017 heeft Platform31 in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en werkgelegenheid (SZW) de opdracht gekregen om in 3 regio's een pilot op te zetten waarbij samenwerking tussen rechtbanken, gemeenten en bewindvoerders centraal staat. Naar aanleiding hiervan zijn 3 pilots opgezet met verschillende hoofdlijnen.

Op 1 maart 2018 is de pilot adviesrecht (waar deze internetconsultatie om draait) van start gegaan in de gemeente Tilburg. Op dit moment draait deze pilot nog. Informatie over de start van de overige 2 pilots is op dit moment nog niet bekend. Het lijkt ons zinvol de ervaringen die worden opgedaan in de pilot eerst af te wachten en mee te nemen in de contouren van het wetsontwerp. Het doel van de pilot is immers van de praktijkervaringen te leren en hieruit af te wegen wat belangrijk is om vast te leggen. Het lijkt voorbarig een internetconsultatie op te zetten zonder daarin de opgedane ervaringen vanuit de pilot te verwerken.

Belang van bewind

Het maatschappelijk belang van beschermingsbewind is lastig te becijferen. Hoeveel wordt er bespaard als gewoon de huur betaald wordt en er geen ontruimingstrajecten worden ingezet? Hoeveel wordt er bespaard als een gezin door het bewind een stabiel budget heeft en de kinderen gewoon naar school kunnen gaan met ontbijt in hun maag en een diploma kunnen halen? Wat is de besparing als de ziektekostenpremie maandelijks betaald wordt en wanneer er geen afsluiting van energie of water nodig is? Financiële problemen werken door in de psyche van de mensen. Hierdoor ontwikkelen deze mensen (vaak) meer medische klachten en lopen de zorgkosten voor de maatschappij op. Het is belangrijk dat er naast oog voor de oplopende kosten ook oog gehouden wordt op de problematiek in de samenleving waarbij (uit bezuinigingsoverwegingen?) steeds meer gefocust wordt op de zelfredzaamheid van de burger. Het lijkt erop dat door deze tendens een steeds grotere groep mensen buiten de boot valt en professionele ondersteuning nodig heeft. Deze professionele ondersteuning wordt adequaat en met betrokkenheid ingezet door de bewindvoerders.

Er wordt aangegeven dat het doel van de wet is dat gemeenten beter hun regierol kunnen pakken in schuldhulpverlening en de instroom van bewind (dat te verstrekkend zou zijn) kunnen verminderen. Gemeenten lijken te denken dat veel mensen onterecht in bewind zitten en dat er veel te besparen valt met lichtere maatregelen. Uit onderzoek (Verdiepend onderzoek naar de groep onderbewindgestelden – Bureau Bartels BV, 31-08-2015) is gebleken dat het merendeel van de onderbewindgestelden niet geholpen is met een lichtere vorm van ondersteuning.

Conclusie

Ons inziens is het volledig ondoorzichtig op welke wijze de betrokkene beter af is met instellen van deze wet.

- ❖ Het belang van het adviesrecht is niet cijfermatig onderbouwd.
- ❖ Er worden geen kaders of garanties ingebouwd voor de betrokkene.
- ❖ Er is geen controlemoment vastgelegd.
- ❖ Er zijn geen kwalificaties benoemd voor de uitvoerders werkzaam bij de gemeente.

Reactie NBPB

Internetconsultatie wetsvoorstel 'Adviesrecht bij schuldenbewind'

- ❖ De inzet van vrijwilligers bij de gemeenten baart ons zorgen.
- ❖ Betrokkenen hebben geen eigen keuze meer.
- ❖ Er ontstaat verschil in recht of toelating afhankelijk van de lokale beleidsplannen van de verschillende gemeenten.
- ❖ De uitvoering van de wet geeft een extra administratieve last, en kost dus tijd en geld.

In de huidige constructie van bewind, schuldsanering en Wsnp worden veel werkzaamheden dubbel gedaan of via verschillende gemeentelijke beleidsplannen uitgevoerd. Dit scheidt verwarring en vertraging.

Het is van groot belang dat er een constructieve samenwerking tussen professionals en een landelijk vastgelegde schuldsaneringsprocedure tot stand gebracht wordt .

Uiteindelijk hebben we één gezamenlijk doel, namelijk dat iedere inwoner de hulp krijgt die hij of zij nodig heeft voor het hebben van een menswaardig bestaan. Dat men kan meedoen aan het leven in plaats van enkel strijden om te overleven. Ondersteuning van de zwakkeren in onze samenleving is een vorm van beschaving die niet afhankelijk zou moeten zijn van een gemeentelijk budget.

Namens het NBPB bestuur,